

Zitting 1977–1978

13 924

Regelen ter bevordering van de stadsvernieuwing (Wet op de stadsvernieuwing)

Nr. 12

EINDVERSLAG

Vastgesteld 31 maart 1978

Na kennisneming van de memorie van antwoord heeft de bijzondere commissie¹, belast met het voorbereidend onderzoek van het voorstel, een aantal organisaties en instellingen gevraagd in het huidige stadium van behandeling schriftelijk hun zienswijze op het wetsontwerp te geven. Vervolgens heeft de commissie op 9 en 16 november 1977 hoorzittingen gehouden, waarin mondelinge toelichting is verkregen op de opvattingen ter zake van de Raad van Advies voor de ruimtelijke ordening (verder in dit verslag te noemen: RARO), de Nationale Woningraad (NWR), het Nederlands Christelijk Instituut voor Volkshuisvesting (NCIV), de Raad voor het Midden- en Kleinbedrijf (RMKB), de Stichting Landelijk Ombudsteam Stadsvernieuwing (LOS), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, Utrecht, Groningen en Leiden. Voorts heeft de commissie inlichtingen ontvangen van de heer mr. W. Kuizinga, wetenschappelijk hoofdmedewerker bij het Instituut voor Staats- en Administratief recht van de Rijksuniversiteit te Utrecht, naar wiens mening in het vervolg van dit verslag enkele malen wordt verwezen. Alle hierboven bedoelde stukken zijn ter inzage van de leden nedergelegd op de griffie. Ook te dezer plaatse spreekt de commissie gaarne haar erkentelijkheid uit jegens degenen, die een bijdrage tot de oordeelsvorming in haar midden hebben willen leveren.

De leden, behorende tot de P.v.d.A.-fractie, zeiden verheugd te zijn, dat ook de huidige bewindsman het ten tijde van het kabinet-Den Uyl ingediende wetsontwerp van groot belang acht voor de aanpak van de stadsvernieuwing, en de noodzaak van een apart stuk wetgeving ten behoeve van deze problematiek, zoals de P.v.d.A. reeds jaren voorstond, geen discussiepunt is. Zij stelden vast dat het zittende kabinet in de regeringsverklaring uitgesproken had een spoedige openbare behandeling van het ontwerp op prijs te stellen. Zij verwachtten dat de Regering dan ook van haar kant er het nodige toe zal bijdragen om dit zo belangrijke wetsontwerp spoedig voor plenaire behandeling gereed te hebben. Ten einde in deze voortgezette gedachtenwisseling met de Regering bij de behandeling geen onduidelijkheden te houden, vernamen deze leden graag in hoeverre de bewindsman de gewisselde stukken, te weten wetsontwerp met memorie van toelichting en memorie van antwoord, overneemt.

¹ Samenstelling: Bakker (CPN), Tolman (CDA), Schakel (CDA), Van Rossum (SGP), Nypels (D'66), De Beer (VVD), Scholten (CDA), Bremen (CDA), Kappeyne van de Coppello (VVD), Stofelen (PvdA), Jansen (PPR), Salomons (PvdA), Kombrink (PvdA), Scherpenhuizen (VVD), Langedijk-de Jong (PvdA), Weijers (CDA), Rienks (PvdA), Schaefer (PvdA), De Graaf (PvdA), Lauxtermann (VVD), Van Dijk (CDA), Dijkman (CDA), De Hamer (PvdA).

Aangezien er na de vaststelling van het voorlopig verslag nog uitgebreide schriftelijke reacties zijn geweest en er bovendien nog twee hoorzittingen zijn gehouden na de ontvangst van de memorie van antwoord, hadden deze leden er behoefte aan om nog nader met de Regering van gedachten te wisselen over een aantal punten welke de algemene opzet van de wet betreffen.

In hun betoog in het voorlopig verslag hadden deze leden zich afgevraagd in hoeverre het wetsontwerp beantwoordt aan eisen van inzichtelijkheid voor betrokkenen, decentralisatie van bestuur, bevordering van betrokkenheid der burgers via goede inspraak en beroepsmogelijkheden en gerichtheid op uitvoerings- en procesplanning. Een aantal van de vraagtekens die zij hadden, is weggenomen door de memorie van antwoord en nota van wijzigingen. Toch wilden zij mede naar aanleiding van de door de VNG, NWR, RARO en een aantal gemeentebesturen gemaakte opmerkingen nog enige nadere vragen opwerpen.

Hoewel deze leden bezwaren hebben tegen wijzigingen, welke nog meer vertraging zouden veroorzaken in de behandeling van de wet dan al geschied is in het achter ons liggende jaar, en deze leden zich derhalve konden vinden in de door de RARO en VNG vertolkte mening, dat zo snel mogelijke behandeling van het ontwerp de hoogste prioriteit heeft, vroegen deze leden zich af of betrekkelijk beperkte aanpassingen zoals bepleit door VNG, RAVO en RARO als ook een aantal gemeentebesturen, waardoor een vereenvoudiging van procedures en een iets grotere aanpassing bij de Wet op de Ruimtelijke Ordening gerealiseerd worden, niet te overwegen waren. Deze leden meenden uit de hoorzittingen begrepen te hebben, dat het nut van een vroegtijdige principe-overeenkomst tussen Rijk en gemeentebesturen alom als onontbeerlijk voor de voortgang in het stadsvernieuwingsproces wordt beschouwd. Eveneens spreken alle adviesinstanties van de noodzaak om de gemeenten in een zo vroeg mogelijk stadium alle juridische instrumenten in handen te geven.

Een probleem dat echter gesignaleerd werd, was dat de aanwijzing tot stadsvernieuwingsgebied waaraan de rijksoverheid financiële en juridische implementatie verbindt, van het gemeentelijk apparaat toch veel en langdurig voorbereidend werk vraagt, ten einde de rijksoverheid de gewenste duidelijkheid voor de principetoezegging te geven. Werkzaamheden welke volgens sommigen nauwelijks onderdoen voor de voorbereiding van een bestemmingsplan. Indien dit zo is, zo vroegen deze leden zich af, is het dan niet denkbaar het aanwijzingsbesluit ook formeel te doen vaststellen als een globaal bestemmingsplan, zij het onder toevoeging van de uitgebreide geformaliseerde inspraakvoorschriften welke in het wetsontwerp staan en welke in de ogen van deze leden voor een goed verloop van het stadsvernieuwingsproces onontbeerlijk zijn. Deze leden zouden zich kunnen voorstellen, dat een aantal instrumenten, zoals het voorkeursrecht, reeds toepasbaar zou zijn in een voorbereidingsfase, gekoppeld aan een voorbereidingsbesluit.

De verdere uitwerking van dit bestemmingsplan met als karakter aanwijzingsbesluit zou dan kunnen plaatsvinden in uitwerkingsplannen, hetzij in de vorm van verbeterings-, hetzij in de vorm van herindelingsplannen, waarbij echter in beide gevallen de procedure van artikel 11 Wet op de Ruimtelijke Ordening zou dienen te worden gevolgd. Het juridisch instrumentarium dat deze wet biedt, zou dan ook toepasbaar dienen te zijn vanaf het moment van vaststelling van het globale bestemmingsplan, waaraan de aanwijzing gekoppeld wordt.

Zo zou, meenden deze leden, misschien het aantal planfiguren en procedures beperkt en grotere parallelschakeling met de Wet op de Ruimtelijke Ordening bereikt kunnen worden, zoals ook de RARO, VNG, NWR en RAVO voorstaan. Ook als de Regering een voorkeur houdt voor de in het ontwerp van wet gekozen eigen verschillende planfiguren, vroegen deze leden zich af of in alle gevallen de rol van de rijksoverheid een zo centrale moet blijven, waarbij gemeenten aan gouden koorden vastliggen.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met gemengde gevoelens kennis genomen van de memorie van antwoord en geconstateerd dat op een aantal punten meningsverschillen tussen hen en de Regering zijn blijven bestaan. Zij memoreerden voorts, dat ook de visie van de RARO, de VNG, de NWR en het NCIV op belangrijke delen van het ontwerp blijft afwijken van die van de bewindslieden. Nu inmiddels een andere bewindsman met de verantwoordelijkheid voor het voorstel is belast, stelden de leden van deze fractie het des te meer op prijs langs deze weg alsnog een nadere gedachtenwisseling te hebben over een aantal vitale aspecten van het wetsontwerp, terwijl zij aankondigden op een aantal andere zaken nader terug te zullen komen bij de mondelinge behandeling. Ten aanzien van dit punt zegden zij overigens gaarne de door het kabinet in de regeringsverklaring gevraagde medewerking aan een spoedige behandeling toe, met dien verstande, dat het beter is een goede wet te hebben, die iets later tot stand komt, dan een regeling, die dermate gecompliceerd is, dat er geen optimale werking van mag worden verwacht.

Als uitgangspunten voor hun bijdrage aan dit verslag zouden deze leden nog eens willen wijzen op het belang van de overzichtelijkheid van een wettelijke regeling, hetgeen onder meer impliceert, dat zoveel mogelijk moet worden aangesloten bij de bestaande wettelijke kaders op het gebied van de volkshuisvesting en de ruimtelijke ordening, dáár waar specifieke instrumenten noodzakelijk zijn, terwijl deze leden voorts bijzondere waarde aan een werkelijke decentralisatie en aan voldoende rechtsbescherming van de direct belanghebbenden toekennen.

Ten aanzien van de aansluiting bij het bestaand wettelijk kader heeft de memorie van antwoord de twijfel van deze leden over de voorgestelde procedures en planfiguren nog niet weg kunnen nemen. In het voorlopig verslag werd onder meer in overweging gegeven het verbeteringsplan en het herindelingsplan terug te brengen tot één planfiguur, het zgn. stadsvernieuingsplan, dat een bijzonder bestemmingsplan zou kunnen zijn. Ten aanzien van deze samenvoeging meldt de memorie van antwoord (blz. 12), dat de VNG heeft gepleit voor twee uitvoeringsplannen. Inmiddels heeft de VNG de bijzondere commissie medegedeeld niet langer als pleitbezorger voor deze zaak te willen worden aangemerkt en neigt ook zij naar één stadsvernieuingsplan als een bijzonder bestemmingsplan. Soortgelijke visie is naar voren gebracht door onder meer de RARO en de RAVO. De vraag wordt naar voren gebracht of niet in hoofdzaak volstaan kan worden met structuurplan, voorbereidingsbesluit, globaal bestemmingsplan en uitkeringsplannen (artikel 11 Wet op de Ruimtelijke Ordening), zoals uitgewerkt in de plannen van de NWR. De financiële principetoezegging zou aan het voorbereidingsbesluit gekoppeld kunnen worden of aan het globale bestemmingsplan. De uitwerkingsplannen zouden dan beoordeeld kunnen worden door het college van gedeputeerde staten, waardoor een stukje daadwerkelijke decentralisatie zou plaatsvinden. Dit geheel zou wel toegesneden moeten worden op de specifieke problematiek van de stadsvernieuwing, waarvoor de wet nu eenmaal wordt opgezet. Wil de bewindsman op deze toch nogal andere benaderingswijze zijn visie geven en eventueel met een nota van wijziging terzake komen?

De van vele zijden ingebrachte grotere taak voor de provinciale besturen werd door deze leden nog eens onder de aandacht van de nieuwe bewindsman gebracht, in aansluiting op een aantal opmerkingen hierover in het voorlopig verslag, waaronder een pleidooi voor provinciale stadsvernieuingsprogramma's op basis waarvan nationale prioriteitenprogramma's zouden kunnen worden opgesteld. Deze aanpak zou een aanmerkelijk grotere verantwoordelijkheid bij de provincies leggen en voorts de controle door de nationale volksvertegenwoordiging ten goede kunnen komen. Het antwoord op blz. 17 doet wat mager aan. Wil de bewindsman zich ter zake nader beraden en trachten langs deze weg het centralistisch karakter van de wet bij te stellen?

Langs deze weg wordt de problematiek ook meer zichtbaar, hetgeen ook bij onvoldoende financiën van rijkswege noodzakelijk is. Juist in dit verband wordt opnieuw de zaak van de ontkoppeling aan de orde gesteld, waarvoor deze leden zich in het voorlopig verslag hadden uitgesproken. Zij stelden vast dat ook hier de VNG en de RARO in een zelfde gedachtengang volharden. De argumentatie in de memorie van antwoord heeft deze leden niet kunnen overtuigen. Zij nodigden de bewindsman dan ook uit een nota van wijziging op dit punt in te dienen, waarbij de ontkoppeling geconditioneerd zou moeten worden en waarbij met name een taak voor gedeputeerde staten lijkt weggelegd. Die gemeenten die aannemelijk kunnen maken, dat zij zonder de bijzondere ondersteuning via de saldoregeling een stuk stadsvernieuwing binnen afzienbare tijd tot een goed eind kunnen brengen, zouden de extra juridische instrumenten naar het oordeel van deze leden niet mogen worden onthouden.

Het niet verlenen van extra steun via de saldoregeling zal als regel gebaseerd zijn op het niet voldoen aan de gestelde normen. De rijksprioriteitenkeuze is een integrerend onderdeel van het nationale verstedelijkingsbeleid, aldus de memorie van antwoord op blz. 36. Deze leden waren teleurgesteld over de vaagheid waarmee het stuk op de belangrijke problematiek van de criteria is ingegaan en zij verzochten de bewindsman alsnog deze ommissie weg te nemen. Wellicht is het mogelijk aan de hand van de feitelijke toepasbaarheid van de interim-saldoregeling uiteen te zetten, wanneer een gemeente wel of niet voor de extra steun in aanmerking komt. Op langere termijn kan hier het bepleite provinciale en nationale stadsvernieuwingsplan de nodige duidelijkheid en objectiviteit verschaffen.

Het begrip «stadsvernieuwinggebied» ware niet te strikt te beperken tot «oude woonwijken» (de indruk, dat dit wel de bedoeling is wordt gewekt in hoofdstuk III van de memorie van toelichting), gezien de betekenis van «overloopgebieden» om de stadsvernieuwing in oude woonwijken van de grond te krijgen. In dit verband zouden deze leden het op prijs stellen van de bewindsman te vernemen of in voorkomende gevallen ook in of nabij het stadscentrum gelegen kleine oude haven- en industrieterreinen (die qua ligging en ruimte vaak niet meer aan moderne eisen voldoen) ook in de herindelingsplannen kunnen worden begrepen, hetzij als nieuw te vormen woonwijken, hetzij als vestigingsplaats voor bedrijven die uit de oude woonwijken moeten verdwijnen.

De leden, behorende tot de V.V.D.-fractie, refereerden aan hun bijdrage aan het voorlopig verslag, waarin zij uiting gaven aan «enige teleurstelling» en waarin zij uitdrukking gaven aan de bij hen levende vraag waarom niet zou kunnen worden volstaan met de aanpassing en uitbreiding van een aantal bestaande wetten c.q. reeds ingediende wetsontwerpen. Het moest hun van het hart, dat de Regering in de memorie van antwoord weliswaar uitvoerig is ingegaan op de vele opmerkingen die in het voorlopig verslag zijn gemaakt en uitvoerig heeft geantwoord op een groot aantal vragen – opmerkingen en vragen waaruit ernstige twijfel sprak ten aanzien van de opzet van het wetsontwerp en de middelen waarmee de Regering de gestelde doelen wenst te bereiken –, maar dat de memorie van antwoord slechts zeer gedeeltelijk – en naar hun mening onvoldoende – aan een aantal bezwaren van fundamentele aard is tegemoetgekomen.

Zij waardeerden het bij nota van wijzigingen verkorten van een aantal termijnen op zich zelf als verbeteringen, waarmee tegemoet gekomen werd aan het ook door hen in het voorlopig verslag uitgesproken bezwaar tegen de lengte van die termijnen, maar constateerden dat overigens het wetsontwerp door de Regering in de memorie van antwoord integraal werd gehandhaafd.

Bij deze leden was na lezing van de memorie van antwoord ernstige twijfel gebleven over de effectiviteit en de operationaliteit van het wetsontwerp, hoezeer in de memorie van antwoord ook gesproken wordt van een «samenhangend stelsel van voorschriften», waar de leden van de V.V.D.-fractie

in het voorlopig verslag nu juist gewezen hadden op de «onoverzichtelijkheid» van de wetgeving. Deze ernstige twijfel was voor de V.V.D.-leden aanleiding geweest de bijzondere commissie voor te stellen nog een aantal organisaties en instellingen te horen alvorens de commissie haar eindverslag zou uitbrengen. Tijdens de op 9 en 16 november 1977 gehouden hoorzittingen zijn door een aantal sprekers zodanige bedenkingen tegen het wetsontwerp geuit, dat deze twijfel niet alleen niet is afgenomen, maar – integendeel – in ernst is toegenomen.

Belangrijke maatschappelijke organisaties op het gebied van de volkshuisvesting – de leden der V.V.D.-fractie noemden de NWR en het NCIV – gaven tijdens de hoorzittingen uiting aan fundamentele bezwaren tegen het wetsontwerp, bezwaren die in grote lijnen identiek waren aan hetgeen de leden, behorende tot de V.V.D.-fractie, al in het voorlopig verslag hadden opgemerkt.

De leden der V.V.D.-fractie verheelden niet, dat zij teleurgesteld waren over de antwoorden die de Regering heeft gegeven op een aantal opmerkingen hunnerzijds in het voorlopig verslag. Zo heeft de Regering op bezwaren ten aanzien van de in het wetsontwerp opgenomen procedures geantwoord, dat procedureregels niet te vermijden zijn in een wetsontwerp, dat in hoofdzaak beoogt een «procedureel kader» te scheppen. Een dergelijke beantwoording gaat voorbij aan het wezen van het door de V.V.D.-leden geuite bezwaar, dat niet gericht was tegen procedures op zich zelf, maar tegen onnodige ingewikkeldheid en onoverzichtelijkheid van op zich zelf noodzakelijke procedures.

Zij sloten zich aan bij de opvatting van de NWR – welke opvatting identiek is aan hetgeen zij in het voorlopig verslag hadden vermeld – dat het wetsontwerp slechts een aanvulling is op bestaande en verspreide wetten. «De overzichtelijkheid en daardoor ook de bruikbaarheid van stadsvernieuwingsinstrumenten wordt met zo'n wet niet gediend», zo schreef de NWR, een opvatting die door de leden van de V.V.D.-fractie al eerder was gehuldigd. Het bloot feitelijk bevestigende antwoord van de Regering op de vraag van de V.V.D.-leden in het voorlopig verslag «of de beschikking over een rijk voorziene «gereedschapskist» wel zinvol is, indien de gebruikers van dit «gereedschap» door de subtiele verschillen in de war gaan raken en dus fouten zullen maken», is jammer genoeg exemplarisch voor de wijze van beantwoording door de Regering.

De hoofdlijnen van hun bezwaren nog eens samenvattend, gaven de aan het woord zijnde leden te kennen, dat het wetsontwerp, dat bedoelt te geven een noodregeling voor een beperkt aantal grote en middelgrote steden, naar hun mening onnodig ingewikkeld is. Daarnaast meenden zij dat hun de noodzaak niet is aangetoond van een aanvulling op bestaande en verspreide wetten.

De ondoorzichtigheid van het wetsontwerp wordt bovendien, zo merkten deze leden nog eens op, bepaald vergroot doordat niet minder dan 16 onderwerpen nog nader bij algemene maatregel van bestuur moeten worden geregeld. Zij waren van mening dat een regeling, zoals gesuggereerd door de NWR of door de heer Kuizinga ver de voorkeur zou verdienen boven het invoeren van een aparte Wet op de Stadsvernieuwing, die bovendien een beperkte werking zal hebben.

Deze leden meenden, dat als al een aparte wet nodig zou zijn, er méér nodig zal zijn dan het verkorten van termijnen (op zich zelf overigens toe te juichen). Zo waren zij er door de beantwoording van de Regering niet van overtuigd geraakt, dat de eis van een structuurplan als basis voor stadsvernieuwingsplannen niet een te zware eis is. Zij meenden daarnaast dat het wetsontwerp niet duidelijk genoeg is ten aanzien van het karakter van het structuurplan. Zij zagen meer in een (flexibel) doelstellingenprogramma als basis voor de aanwijzing van stadsvernieuwingsgebieden.

Zij vroegen zich voorts nogmaals af of het naast elkaar bestaan van herindelingsplannen en verbeteringsplannen wel zo gelukkig is. In de praktijk – met zijn eisen ten aanzien van een kleinschalige aanpak – zullen immers

veelal herindeling en «eenvoudige» verbetering ook in kleinere gebieden naast elkaar en door elkaar voorkomen, nog daargelaten de bezwaren die deze leden koesterden met betrekking tot de gecompliceerdheid van de voor de twee soorten plannen zo zeer verschillende procedures.

Zij achtten ook – en ook daarin had de memorie van antwoord hen niet vermogen gerust te stellen – centralistische tendensen niet vreemd aan het wetsontwerp, een bezwaar overigens dat ook van verschillende andere zijden, ook tijdens de hoorzittingen, naar voren was gebracht.

De leden, behorende tot de V.V.D.-fractie, onderschreven de aan het wetsontwerp ten grondslag liggende gedachte, dat de noodsituatie in de grote steden een zekere prioriteit voor deze steden rechtvaardigt. Zij spraken evenwel hun beduchtheid er voor uit, dat de stadsvernieuwing in de grote steden, respectievelijk in de steden waarop de wet eventueel van toepassing zal worden verklaard, zodanig beslag zal leggen op de beschikbare financiële middelen, dat elders, derhalve in de kleinere steden en in de dorpen – waar ook, en in verhouding niet minder ingrijpende maatregelen dringend nodig zijn –, de stads-/dorpsvernieuwing ernstig zal kunnen worden belemmerd.

Zij zouden er in dit verband, doch ook ter vermindering van de centralistische tendensen, de voorkeur aan geven als er een stelsel zou worden ingevoerd, dat vergelijkbaar is met de verdeling van middelen voor nieuwbouw via contingentering voor meerdere jaren.

De leden van de fractie van D'66 betreurden dat naar aanleiding van het voorlopig verslag in de opzet van het wetsontwerp geen wijziging is aangebracht. Dit geldt met name:

1. het in het leven roepen van een nieuwe afzonderlijke wet (waardoor de overzichtelijkheid wordt geschaad);
2. de gecompliceerdheid (waardoor nog steeds twijfel aan de uitvoerbaarheid bestaat); en
3. de beroepsprocedures (waardoor nog steeds twijfel bestaat of de rechtszekerheid werkelijk voldoende wordt gewaarborgd).

Tegen de gekozen uitwerking van de doelstellingen van de nieuwe wet behouden deze leden dan ook belangrijke bezwaren.

De beknopte suggestie van mr. W. Kuizinga om één rechtsfiguur, het «stadsvernieuwingsplan» te scheppen, werd gedaan in diens schriftelijk commentaar op het wetsontwerp. Bovengenoemde hoofdpunten van bezwaar tegen het wetsontwerp worden echter nog in sterkere mate ondervangen in het concrete, uitgewerkte alternatieve voorstel dat de NWR heeft gedaan aan de bijzondere commissie.

De leden van de fractie van D'66 ondersteunen de voorstellen van de NWR om de doelstellingen van het huidige wetsontwerp te bereiken door aanvullingen van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, de Woningwet en de Ontheemingswet, en in het bijzonder door in de Wet op de Ruimtelijke Ordening daartoe aanvullende bepalingen op te nemen met betrekking tot: structuurplan, voorbereidingsbesluit, globaal bestemmingsplan en meerjarige uitwerkingsplannen (commentaar NWR, hoofdstuk 4, blz. 33–39).

Indien de huidige opzet van het wetsontwerp wordt gehandhaafd sluiten de leden van de fractie van D'66 zich aan bij de personen en instellingen die pleiten voor de ontkoppeling van het extra juridische instrumentarium en het extra financiële instrumentarium dat de wet zal gaan bieden. Tevens achten zij in overeenstemming met verschillende adviezen en adressen de samenvoeging van het verbeteringsplan en het «herindelingsplan» tot één «stadsvernieuwingsplan» vereist.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden met grote belangstelling uitgekeken naar de memorie van antwoord als reactie op de kritische opmerkingen die van diverse zijden waren gemaakt. Deze leden stelden vast dat de bewindslieden uitgebreid gereageerd hebben op het voorlopig verslag. Zij hadden

verwacht dat de bewindslieden op tweeërlei wijze van repliek gediend zouden hebben: door gerechtvaardigd geachte kritiek over te nemen en de consequenties daarvan voor het wetsontwerp onder ogen te zien en door gedegen te motiveren waarom men bepaalde elementen van kritiek niet gerechtvaardigd acht en dus niet overneemt. Getoetst aan deze norm had de memorie van antwoord deze leden teleurgesteld.

De indruk die men al lezend krijgt is dat over de hoofdlijnen van het voorstel geen enkele discussie meer mogelijk is. In dit verband vroegen deze leden hoe ze het feit moeten interpreteren dat de Staatssecretaris op 14 juni 1977 – ongeveer zes weken vóór het verschijnen van de memorie van antwoord – de z.g. interim-saldoregeling (Beschikking geldelijke steun stadsvernieuwing 1977) heeft vastgesteld. Nu in deze tussentijdse beschikking reeds op de kern van het aanhangige wetsvoorstel zozeer is (en kan worden) vooruitgelopen, rijst in de eerste plaats de vraag in hoeverre eigenlijk wel behoefte bestaat aan een gedetailleerde en complexe regeling bij wet in formele zin.

Burgers, ambtenaren en bestuurders van de zes grote gemeenten, alsmede rijks- en provinciale functionarissen, zijn vanaf medio juni 1977 met elkaar op weg gegaan onder het experimentele, tot in onderdelen uitgewerkte regiem van de interim-saldoregeling. Zullen al deze betrokkenen over enige tijd redelijkerwijs weer mogen geconfronteerd worden met qua opzet, structuur en inhoud andere regelingen in en op basis van een in werking getreden Wet op de Stadsvernieuwing? Zou invoering van een op zich zelf handzamer wettelijk regiem dan niet – hoe paradoxaal dit ook klinken moge – neerkomen op een in de (nieuwe) overgangsfase praktisch helemaal niet meer te verwerken chaos van opeenvolgende regelingen?

Deze leden hadden in het voorlopig verslag reeds vraagtekens geplaatst achter de noodzaak om een nieuwe afzonderlijke wet in het leven te roepen, gezien de mogelijkheden van het bestaande instrumentarium en de op handen zijnde wijzigingen in met name de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Een aanvullende afzonderlijke Wet op de Stadsvernieuwing zou volgens velen het instrumentele gebeuren rond de stadsvernieuwing nog gecompliceerder en onoverzichtelijker maken. Is hier eigenlijk wel de totstandbrenging van een algemene Wet op de Stadsvernieuwing aan de orde?

Gaat het in wezen niet om het voor zoveel nodig creëren van een stuk (aanvullende) noodwetgeving stadsvernieuwing grote steden? Staat aan de gemeenten voor de aanpak van rehabilitatie, sanering en reconstructie niet reeds jarenlang een uitgebreid arsenaal van juridische instrumenten en rijksbijdragemogelijkheden ter beschikking? Snijdt het in de memorie van antwoord gehanteerde argument van de overzichtelijkheid wel hout, daar de wet niet alle stadsvernieuwingsinstrumenten bundelt, maar de bestaande, die toch al verspreid zijn over diverse wetten, slechts aanvult? Blijft de onoverzichtelijkheid waarover de bewindslieden spreken niet bestaan en wordt die bovendien niet nog eens vergroot door een afzonderlijke wet die een aanvullend karakter heeft en niet eens algemeen toepasbaar is?

Had niet vóórdat tot voorstel en vaststellen van een (aanvullende) noodregeling stadsvernieuwing grote steden werd overgegaan, eerst systematisch moeten worden nagegaan door welke oorzaken in bepaalde grote gemeenten – de aanwezige wettelijke en financiële mogelijkheden ten spijt – al zoveel jaren lang niet tot verantwoorde oplossingen voor urgente stadsvernieuwingsgebieden is gekomen? Vragen dringen zich hierbij op, zoals: In hoeverre is het in gebreke blijven van bedoelde grote steden inderdaad toe te schrijven aan tekortkomingen in het bestaande juridische instrumentarium? In hoeverre kunnen en moeten die tekortkomingen worden opgeheven door aanvulling of wijziging van bestaande regelingen? In hoeverre is het nodig te komen met afzonderlijke aanvullende regelingen dan wel met één overkoepelende noodwet stadsvernieuwing grote steden?

In hoeverre is het in gebreke blijven van bedoelde grote steden toe te schrijven aan de tekortkomingen in de capaciteit, de organisatie of het functioneren van het bestuurlijk en ambtelijk apparaat, aan ontbreken van ge-

kwalificeerde mankracht bij Rijk, provincies en gemeenten, aan gebrek aan (politieke) inzet of bestuurskracht, aan problemen van gebruikers, bewoners of eigenaren en/of hun organisaties met betrekking tot overleg en participatie, aan te gecompliceerde en te tijdrovende besluitvormingsprocessen, aan onvoldoende samenspel en coördinatie op en tussen de erbij betrokken bestuurlijke niveaus, enzovoort? Vindt het ontwerp van wet grondslag in de resultaten van zodanig stelselmatig onderzoek (zie bij voorbeeld het knelpunten-rapport 1976 van de Ideeëncentrale Stadsvernieuwing)?

Het verwijt dat in het wetsontwerp centralisme naar voren komt wordt in de memorie van antwoord weerlegd met verwijzing naar de figuur van het complementair bestuur. Ziet de Regering hier niet over het hoofd dat dat in de praktijk niet zo ideaal functioneert en dat de financiële afhankelijkheid van de gemeenten van het Rijk bijna per definitie in strijd is met de filosofie van het complementair bestuur?

Ten slotte vroegen deze leden nog naar een nadere motivering van het ontwerpen van twee uitvoeringsplannen. De bewindslieden verwijzen weliswaar naar de memorie van toelichting, maar deze leden vonden de argumentatie dáár volstrekt onvoldoende. Wat is de zin, nu in de omschrijving van beide plannen de woorden «in hoofdzaak» voorkomen, hetgeen toch duidt op een vage wettelijke grens tussen beide plannen. Voelt de bewindsman iets voor de suggestie om in plaats van de twee één planfiguur, het stadsvernieuwingsplan, te introduceren?

Het voorstel om in plaats van de gebiedsaanwijzing gebruik te maken van een globaal bestemmingsplan dat daarna wordt uitgewerkt in plannen in de zin van artikel 11 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, wijzen de bewindslieden in de memorie van antwoord af. Als argument wordt aangevoerd dat de voorbereiding van een aanwijzing minder tijd vergt dan de voorbereiding van een globaal bestemmingsplan en dat de gemeente in het laatste geval langer zou moeten wachten op de principetoezegging van financiële steun. Dit is zeer waarschijnlijk inderdaad het geval, maar de kernvraag is of dit verlies aan tijd niet ruimschoots wordt gecompenseerd doordat er aan een globaal bestemmingsplan veel meer rechtsgevolgen kunnen worden verbonden dan aan de aanwijzing. Zou bovendien de financiële principetoezegging niet kunnen worden gekoppeld aan een voorbereidingsbesluit dat gebaseerd is op het structuurplan?

Het verwijt dat de leden van de P.P.R.-fractie stadsvernieuwing vooral zien als vraagstuk van woonruimteverdeling, noemden deze leden merkwaardig. In het voorlopig verslag poogden zij eerder aan te duiden, welke opvatting zij nog steeds huldigen, dat stadsvernieuwing alle aspecten van het leven omvat en méér is dan een problematiek rondom woonruimte. Het door de leden van de P.P.R.-fractie geformuleerde alternatief was uit deze overtuiging voortgekomen en met name opgesteld om de bewoners meer greep te kunnen geven op een zo ingrijpend proces als stadsvernieuwing.

Omdat overzichtelijkheid een eerste vereiste is voor inspraak, maar ook omdat het totale proces van beleidsvoorbereiding tot en met uitvoering zich niet over een te lange periode mag uitstreken, hadden de leden van de P.P.R.-fractie om een meer kleinschalige aanpak gevraagd. Deze wens ontmoetten zij ook bij de NWR, waar deze stelt dat vooral de bewoners gebaat zijn bij een korte periode tussen de voorbereiding van het aanwijzingsverzoek en de start van de uitvoering van het eerste project.

Genoemde leden zagen hun wens niet gehonoreerd om – met gebruikmaking van artikel 6, lid 4 – de gemeente toe te staan «op andere wijze» verbeteringsplannen te laten ontwikkelen. Ook genoemd artikel laat de verbeterings- en herindelingsplannen als «eindplannen» onverlet. Ook hier verwezen de leden van de P.P.R.-fractie naar het inmiddels gereedgekomen commentaar van de NWR, die «procesplanning» bepleit.

Ziet de bewindsman kans om tegemoet te komen aan het veel gehoorde bezwaar dat het wetsontwerp te statisch van karakter is en dat het tussentijdse wijzigingen in de plannen bemoeilijkt, kortom de betrokkenheid van bewoners beter te honoreren?

In het voorlopig verslag hadden de leden van de C.P.N.-fractie gezegd dat er grote onzekerheid zal blijven bestaan over de aanpak van het stadsvernieuwingsprobleem, zolang de vraag naar de omvang van de financiële middelen niet wordt beantwoord. Uit de memorie van antwoord blijkt dat de bewindslieden niet bereid zijn om de kosten die de stadsvernieuwing in de komende jaren met zich zal brengen, in meerjarenramingen neer te leggen. Het is de mening van de C.P.N.-fractie dat op een dergelijke manier de Tweede Kamer alleen maar zal kunnen spreken over «intenties om tot stadsvernieuwing te komen». Het is wel degelijk belangrijk voor de Kamer om te weten welke de financiële consequenties van de stadsvernieuwing zijn en naar de mening van deze leden houdt dat méér in dan de erkenning dat «het zeer veel geld zal kosten».

De bewindslieden zeggen: «Beter en verstandiger lijkt het de ondergetekenden dan ook om zonder die kennis (van de financiële consequenties) aan de slag te gaan, daarbij jaarlijks zoveel middelen ter beschikking stellend als binnen het algemene regeringsbeleid maar enigszins mogelijk is». De leden van de C.P.N.-fractie lazen hieruit dat de stadsvernieuwing als een sluitpost op de begroting wordt gezien. Deze leden wilden er hier met klem aan herinneren, dat het om de verbetering van de woon- en leefomstandigheden van honderdduizenden mensen gaat, die leven in woonwijken die niet meer voldoen aan de thans geldende eisen.

Het had de leden van de C.P.N.-fractie overigens verwonderd, dat de bewindslieden niet kunnen komen tot enig inzicht in de werkelijke omvang van de stadsvernieuwingsproblematiek. Het moet toch mogelijk zijn om bij de betrokken gemeentebesturen de noodzakelijke gegevens op te vragen.

Naar de mening van deze leden kan evenzeer een duidelijke indruk van het probleem worden verkregen uit de brief die de colleges van burgemeester en wethouders der gemeenten Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht op 14 juni 1977 aan de toenmalige kabinetsformateur hebben geschreven. Een greep hieruit: «Afgestemd op een uitvoeringsprogramma voor de eerstkomende 15 jaar, zullen in onze gemeenten totaal circa 385 000 woningen bij één of andere vorm van stadsvernieuwing betrokken zijn. Dit betekent, dat een bevolking van circa 885 000 personen nu al in min of meer ernstige mate dagelijks wordt geconfronteerd met achteruitgang van hun leefsituatie in een zodanige vorm, dat psychische spanningen niet kunnen uitblijven.

In de komende vier jaren zullen in onze gemeenten in totaal ongeveer 30 000 woningen en ongeveer 3000 bedrijfspanden daadwerkelijk moeten worden afgebroken. Het verbeteringsprogramma bevat in die periode ongeveer 20 000 woningen. Uit deze cijfers moet worden geconcludeerd, dat in het persoonlijke leven van naar raming 125 000 inwoners een rechtstreekse ingreep zal plaatsvinden. Omdat het losmaken van bestaande banden – velen van hen zullen immers de hun vertrouwde omgeving moeten verlaten – verschijnselen van ontworteling of isolatie met zich kan brengen, is in het kort de behoefte aan een goede sociale begeleiding aangetoond», aldus genoemde brief.

De colleges merken verder op dat op grond van gewekte verwachtingen programma's in uitvoering worden genomen, waarmee de eerstkomende vier jaren een bedrag van naar raming f 1,6 mld. is gemoeid (exclusief de kosten die voortvloeien uit de exploitatie van welzijnsvoorzieningen, lopende stadsvernieuwingsplannen, parkeervoorzieningen, personeels- en apparaatskosten van de gemeenten, de nadelige exploitatiesaldi van door gemeenten aangetrokken en verbeterde woningen, de verbetering van de woonomgeving binnen te handhaven stadswijken, enzovoort, volgens de brief ook vele honderden miljoenen).

Op zich gaat de f 1,6 mld. het ter beschikking staande bedrag in het kader van de interim-saldoregeling voor de komende jaren ver te boven. Het had de leden van de C.P.N.-fractie dan ook in hoge mate verontrust, dat het nieuwe kabinet in de regeringsverklaring heeft meegedeeld de huidige interim-saldoregeling te handhaven. Naar de mening van de C.P.N.-fractie zullen de

betrokken gemeenten hieraan veel tekort komen. Met de ondertekenaars van genoemde brief is de C.P.N.-fractie dan ook van mening, dat een her-schikking van de rijksmiddelen noodzakelijk is om de uitvoering van de stadsvernieuwingsprogramma's mogelijk te maken.

De leden van de C.P.N.-fractie waren dan ook van mening, dat met de interim-saldoregeling in haar huidige vorm, als financiële basis en als praktische uitvoering van het onderhavige wetsontwerp, er nauwelijks gesproken kan worden van een serieuze aanpak van de problemen in heel hun omvang. De leden van de C.P.N.-fractie vernamen gaarne een reactie van de minister op de inhoud van de brief van de colleges van burgemeester en wethouders. Deze leden benadrukten nogmaals hun opvatting, dat het probleem van de stadsvernieuwing – vooral wegens zijn sociale betekenis – van zo groot belang is dat er een financieringsplan op tafel moet komen, vergelijkbaar met het Deltaplan uit de jaren vijftig.

In het algemeen wensten deze leden te wijzen op de kernvraagstukken, die in de brief van de colleges van burgemeester en wethouders van Rotterdam, Den Haag, Amsterdam en Utrecht aan de orde zijn gesteld, namelijk dat:

- de voor de stadsvernieuwing geëigende wettelijke middelen spoedig tot stand komen;
- de nodige financiële middelen, voor deze vier gemeenten voor de eerstkomende vier jaar geraamd op 1,6 mld. gulden, voor de stadsvernieuwing beschikbaar komen;
- bij toepassing van de interim-saldoregeling niet de voorwaarde zal worden gesteld, dat een herindelingsplan op een bestemmingsplan dient te berusten;
- de interim-saldoregeling ook van toepassing zal zijn op de reeds in uitvoering zijnde stadsvernieuwingsprojecten;
- rekening wordt gehouden met de exploitatiekosten van welzijnsvoorzieningen, met de personeels- en apparaatskosten van de gemeenten alsmede met de kosten van parkeervoorzieningen;
- spoedig een aanvaardbare oplossing wordt gevonden voor de problemen van de bedrijven in de stadsvernieuwingsgebieden;
- een spoedige beslissing wordt genomen omtrent nieuwe bouwlocaties buiten de gemeentegrenzen; mede ten behoeve van de herhuisvesting van bewoners uit stadsvernieuwingsgebieden;
- het systeem van individuele huursubsidie onverkort wordt gehandhaafd (en naar de mening van deze leden, waar nodig, wordt uitgebreid).

Indien hierboven door de leden, behorende tot de C.D.A.-fractie, gepleit werd voor een nationaal stadsvernieuwingsplan, gebaseerd op provinciale plannen, werd daarmee ook beoogd de betrokken gemeentebesturen enige zekerheid te geven inzake de financiële bijdrage van het Rijk over een bepaalde periode van bijvoorbeeld 5 jaar.

Ten aanzien van het z.g. plafond voor de totale rijksuitgaven ten behoeve van de stadsvernieuwing maakt de memorie van antwoord een nog niet geheel volledige en ook wel enigszins tegenstrijdige indruk, aldus de P.v.d.A.-leden. Zo wordt op blz. 37 gezegd, dat de coördinerend bewindsman voor de stadsvernieuwing collega's kan verzoeken gelden van de ene begroting over te brengen naar een andere, indien het ene departement van de voor de stadsvernieuwing bestemde gelden overhoudt en het andere tekort komt, hetgeen op een duidelijke toedeling van gelden wijst, terwijl daarentegen op de blzz. 38 en 39 over de problemen van de uitwerking van de gedachte van de plafonnering wordt gesproken op een manier, die het geheel tamelijk in de mist zet. Wil de bewindsman deze hartslagader van het beleid duidelijk zichtbaar maken?

Op blz. 39 vermelden de bewindslieden, dat de saldoregeling in de toekomst – behoudens wezenlijke gebreken – niet meer kosten- en opbrengstencategorieën zal vermelden dan nu reeds zijn opgenomen in de Beschikking geldelijke steun stadsvernieuwing 1977. Allereerst zouden de C.D.A.-leden willen vragen of hiermee wel in voldoende mate wordt tegemoet geko-

men aan de problematiek van de verkeersvoorzieningen en de parkeerkosten en daarbij met name de vraag willen voorleggen of ook niet onrendabele parkeervoorzieningen van bouwkundige aard ten behoeve van meer dan uitsluitend het wonen in de regeling dienen te worden opgenomen, waarbij dan onder meer gedacht wordt aan voorzieningen ten behoeve van bedrijven of voorzieningen met een gemengde functie.

Ten aanzien van de Beschikking geldelijke steun stadsvernieuwing 1977 werden door de hier aan het woord zijnde leden voorts de volgende vragen gesteld:

- Waarom worden renteverliezen (en andere geaccumuleerde exploitatiekosten) van reeds eerder in het kader van de stadsvernieuwing aangekochte panden niet tot de subsidiabele kosten gerekend? De stadsvernieuwing vereist een doortastend aankoopbeleid. De voortdurend stijgende prijzen van onroerend goed maken vroegtijdige aankoop nog meer gewenst. Straft de huidige regeling de voortvarendheid van gemeenten niet af, die reeds vóór de goedkeuring van de aanwijzing tot stadsvernieuwingsgebied tot aankoop overgaan?
- Waarom ontbreekt onder opsomming van subsidiabele kosten elke verwijzing naar de kosten voor het bedrijfsleven (verminderde omzet, tijdelijke of blijvende sluiting, verplaatsing binnen of buiten het stadsvernieuwingsgebied)?
- Welke regels zullen gelden voor het bepalen van de opbrengsten? Welke kosten behoort de gemeente volledig door te berekenen in bijvoorbeeld de erfpachtcanons en huren? Wat belet de gemeente deze canons en huren kunstmatig laag vast te stellen om zodoende een hoger negatief saldo voor subsidiëring in aanmerking te doen komen? Welke regels zullen van toepassing zijn op onroerend goed dat door de gemeente voor sociale en culturele doeleinden ter beschikking wordt gesteld: de objectieve verkeerswaarde (punt 2) of de gekapitaliseerde waarde van de toekomstige opbrengsten (punt 4)?

De gekozen financieringswijze: vergoeding van werkelijk gemaakte kosten minus opbrengsten (voor zover die kosten althans in aanmerking komen en voldoen aan «door het Rijk gehanteerde maatstaven van soberheid en doelmatigheid» – memorie van toelichting blz. 40) moet welhaast leiden tot een tamelijk gedetailleerde beoordeling door het Rijk van alle aspecten van het gemeentelijke stadsvernieuwingsbeleid waaraan financiële consequenties verbonden zijn. Ingewikkelde en tijdrovende procedures, bureaucratie, ambtelijke willekeur, verschillen in inzicht en onzekerheid ook ná goedkeuring van de oorspronkelijke plannen zijn welhaast onvermijdelijk. Het is te betwijfelen of deze methode strookt met het uitgangspunt van gemeentelijke autonomie en de wenselijkheid van optimale delegatie. Zou het aanbeveling verdienen – na enkele jaren ervaring en een daarop gebaseerde kostenanalyse – te gaan werken met vaste forfaitaire bedragen waarover de gemeenten vrijelijk kunnen beschikken na goedkeuring van een stadsvernieuwingsplan en daarop gebaseerde, globale begroting?

Met betrekking tot de maatregelen ten behoeve van bedrijven merkten de leden, behorende tot de C.D.A.-fractie, in de eerste plaats op er goede nota van genomen te hebben, dat deze niet beogen een schadevergoeding of schadeloosstelling te zijn, zoals nadrukkelijk wordt gesteld op blz. 43 e.v. memorie van antwoord. De vraag rijst dan wel of niet een schaderegeling in het leven geroepen dient te worden, meer geprofileerd dan het bestaande artikel 49 Wet op de Ruimtelijke Ordening, en zulks naar analogie van andere onderdelen van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, die een meer toegesneden karakter in de Wet op de stadsvernieuwing krijgen?

Met instemming hadden deze leden kennis genomen van de mededeling op blz. 45, memorie van antwoord, dat steunverlening zich niet behoeft te beperken tot bedrijven binnen het stadsvernieuwingsgebied, maar dat ook bedrijven in de luwte van de stadsvernieuwing in aanmerking kunnen komen. Voorts merkten deze leden op, dat artikel 60 niet voorziet in een regeling ten behoeve van bedrijven die zich in het gebied vestigen. Kan hierin alsnog worden voorzien?

Deze leden drongen aan op een spoedige inwerkingtreding van een interimregeling voor steun aan bedrijven, zoals bedoeld. Een dergelijke regeling kan bij de uitvoering van het beleid moeilijk worden gemist. Als algemeen criterium vermeldt de memorie van antwoord op blz. 44, dat steun zal worden verleend «welke nodig is voor het bereiken van redelijke voorzieningen en economische structuren in het vernieuwingsgebied, voor zover deze steun de verwezenlijking van de doeleinden van de stadsvernieuwing dient». Houdt deze omschrijving in, dat bedrijven die niet allereerst een verzorgende functie hebben voor het gebied zelf, maar bovenwijks functioneren, buiten de steunregeling vallen? Verduidelijking van het beoogde steunbeleid en eventuele heroverweging stelden deze leden op prijs.

Wil de Regering ook haar oordeel geven over het voorstel, dat het gemeentebestuur van Amsterdam aan de Staatssecretaris van Economische Zaken heeft gedaan inzake steunmaatregelen voor stadsvernieuwingsgebieden?

Ten slotte zouden de leden van de C.D.A.-fractie gaarne de mening van de nieuwe bewindsman willen vernemen over een eventuele invoering van een huurprijsbeheersing voor bedrijfspanden in stadsvernieuwingsgebieden.

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van mening, dat de financiële regelingen van wezenlijk belang zullen zijn voor het al dan niet slagen van stadsvernieuwing in een aantal noodgebieden. Het centrale punt waar alles in deze wet om draait, is de saldoregeling. Helaas moesten deze leden echter constateren, dat ondanks het feit dat op korte termijn een interimsaldo-regeling tot stand is gebracht, een regeling ten behoeve van het midden- en kleinbedrijf in stadsvernieuwingsgebieden nog steeds niet ingevoerd is, hoewel bij de begroting 1977 reservering van gelden voor dit doel toegezegd werd. De leden vroegen de Regering wanneer invoering van de regeling ex artikel 60 eindelijk te verwachten is.

De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden, dat juist om wille van de integrale aanpak welke noodzakelijk is in het stadsvernieuwingsproces, dat meer moet zijn dan alleen verbetering van woonomstandigheden in enge zin, deze regelingen onontbeerlijk zijn. Zij konden zich daarbij vinden in de opmerking in de brief van het gemeentebestuur van Groningen van 11 januari 1978, waarin gesteld wordt dat van belang dient te zijn bij steunverlening aan bedrijven niet het criterium of een bedrijf in een stadsvernieuwingsgebied gelegen is, maar juist of steunverlening noodzakelijk is ter verwezenlijking van doeleinden van stadsvernieuwing binnen dat gebied. Ook over de gedachte dat uitbreiding van de steunregeling bij voorbeeld gekoppeld aan leefmilieuverordening wenselijk ware, vernamen zij graag de mening van de Regering.

Zij bleven het een omissie vinden dat juist in deze gebieden waar nu reeds ten gevolge van aanzienlijke huurstijgingen problemen voor kleinere zelfstandigen rijzen, er geen huurprijsvoorschriften komen. Zij achtten een huurgewenningsbijdrage duidelijk een zinvol instrument dat zij in het verleden reeds bepleitten. Zij meenden echter dat zowel ten aanzien van verbeterde panden als ook vervangende nieuwbouw prijsvoorschriften wenselijk zijn. Immers na verkoop van grond zal de gemeente geen greep meer op de ontwikkeling hebben. Zij meenden dat een dergelijke duurzame invloed ten behoeve van kleinere zelfstandigen van vitaal belang is.

Naast de in artikel 60 van het ontwerp van wet aangekondigde regeling waarbij, zoals uit het voorgaande blijkt, de P.v.d.A.-fractieleden graag een uitbreiding zagen, constateerden deze leden dat een aantal maatregelen noodzakelijk is waarvoor een adequate subsidieregeling geheel ontbreekt. Zij meenden dat er een adequate kostendekkende subsidieregeling dient te komen ten behoeve van parkeervoorzieningen zowel ten behoeve van bewoners als ook ten behoeve van het bedrijfsleven in wijken.

Zij zeiden dat een grote mate van overheidsbetrokkenheid bij deze investeringen geboden is op grond van de volgende overwegingen. In het verstedelijkingsbeleid is gekozen voor het in steden handhaven van hoge bebou-

wingsdichtheden. Dit betekent dat bij bebouwing oplossingen gezocht dienen te worden om de ruimte zo zuinig mogelijk te gebruiken. Gestapeld parkeren ligt dan in vele gevallen voor de hand, terwijl het niet redelijk zou zijn deze kosten alleen te verhalen op bewoners en andere gebruikers van het gebied. Immers het bouwen op deze wijze heeft een maatschappelijk rendement dat veel verder strekt dan deze groepen. Deze leden meenden dat het noodzakelijk voor het welslagen van de stadsvernieuwingsoperatie is, dat er een zodanige regeling van Verkeer en Waterstaat komt dat deze onder het plafond komt te vallen.

Ook ten aanzien van andere subsidieregelingen, bij voorbeeld in de CRM-sector, welke niet onder de saldoregeling vallen, meenden deze leden dat juist tijdens het stadsvernieuwingsproces voorzieningen onder het plafond dienen te worden gebracht.

Bovendien meenden zij dat daar waar de saldoregeling kan leiden tot tijdelijke problemen met de exploitatie, een overbruggingsbijdrage in de exploitatie onder het plafond dient te worden gebracht, onverkort het uitgangspunt dat ook bij investeringen onder de saldoregeling toetsing zal moeten plaatsvinden of op den duur een redelijke exploitatie mogelijk is.

Het was de leden, behorende tot de V.V.D.-fractie, met betrekking tot de bedrijven niet duidelijk geworden hoe de Regering de verhouding ziet tussen artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening en artikel 60 van het wetsontwerp, nu in de memorie van toelichting met zoveel woorden is gesteld dat met artikel 60 niet wordt beoogd een regeling te geven voor schadevergoeding of schadeloosstelling, maar uitsluitend een regeling die beoogt de stadsvernieuwing te bevorderen, op zichzelf een toe te juichen doelstelling. De memorie van antwoord verwijst voor regelingen van schadevergoeding en schadeloosstelling naar «eventuele andere regelingen waar de betrokkene gebruik van zou kunnen maken».

De V.V.D.-fractieleden vroegen zich af of een en ander derhalve zó moest worden verstaan dat bedrijven ter zake van schade ten gevolge van stadsvernieuwingsmaatregelen een beroep zullen kunnen doen op artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Terzijde merkten zij daarbij op dat – als deze vraag bevestigend wordt beantwoord – ook deze zaak niet zou bijdragen aan duidelijkheid voor de betrokkenen.

Het was de leden van de P.P.R.-fractie nog niet geheel duidelijk hoe goedkeuring van aanwijzingsbesluiten die «op termijn van kracht» wordt, tegemoet komt aan het probleem, dat een tekort aan geldmiddelen goedkeuring in de weg kan staan. Zij zouden het op prijs stellen indien de bewindsman het antwoord op de reeds eerder in het voorlopig verslag gestelde vraag wilde verduidelijken. Welke uitwerking verbindt de Regering aan een onthouding van goedkeuring door de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening aan raadsbesluiten tot aanwijzing van een vernieuwingsgebied in die gevallen dat het raadsbesluit op zich zelf goed is, maar de centrale overheid geen geldmiddelen heeft om de plannen te financieren? Stagneren dan de gemeentelijke plannen? Is het voor dergelijke gevallen niet gewenst in de wet de goedkeuring ex artikel 16 los te koppelen van het dragen van de financiële gevolgen daarvan? Voor hoeveel gemeentelijke plannen zal de Regering in de komende periode jaarlijks financiën beschikbaar hebben?

De in het voorlopig verslag door de leden van de C.P.N.-fractie gesignaleerde vaagheid over de inhoud van de saldoregeling bij algemene maatregel van bestuur achtten deze leden door het antwoord van de bewindslieden niet weggenomen en met name niet ten aanzien van de parkeervoorzieningen. Duidelijk is dat de saldoregeling de kosten van de bouw van parkeergarages, die nu voor rekening van de gemeenten blijven, niet aanvullend zal subsidiëren. Alleen in «bijzondere gevallen» kan de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening beslissen om kosten van onrendabele parkeervoorzieningen voor rekening van de saldoregeling te brengen. Kan de bewindsman mededelen wat onder «bijzondere gevallen» wordt verstaan?

De leden van de C.P.N.-fractie merkten hierbij op, dat in vele stadsvernieuwingsplannen wordt gedacht aan gebouwde parkeervoorzieningen, omdat nu eenmaal in een hoge dichtheid moet worden gebouwd. De vraag is nu zeer dringend of de bewoners in de toekomst zullen moeten betalen voor dergelijke parkeervoorzieningen. Is de bewindsman niet van mening dat de kosten van parkeergarages opgenomen moeten worden in de grondkosten en dus in de saldoregeling? Welke kosten zullen volgens de Regering door de saldoregeling (en het Ministerie van Verkeer en Waterstaat) worden vergoed en welke bijdrage wordt van de bewoners verlangd? Is het bij voorbeeld waar dat in de wijk het Oude Westen in Rotterdam een parkeergarage is gepland waarvoor het ministerie f 268 per parkeerplaats bijdraagt, terwijl de kosten gemiddeld f 12 000 zullen bedragen? Is het waar dat als gevolg daarvan van de bewoners een bijdrage van f 45 per maand zal worden verlangd? De leden van de C.P.N.-fractie zeiden te vrezen, dat in een dergelijk geval de parkeergarages leeg zullen blijven staan en dat andere dwingende maatregelen zullen worden genomen om te komen tot de door de Regering gewenste 'afremming' van het autogebruik. Wanneer deze remmende maatregelen inderdaad in de sfeer van hogere kosten worden genomen, zullen zij vooral de mensen met de lagere inkomens treffen.

Ten aanzien van de steunregeling voor de bedrijven in stadsvernieuwingswijken merkten de leden van de C.P.N.-fractie op, dat wanneer «continuïteit van een uit dien hoofde (voor de stadsvernieuwing) wenselijk geacht bedrijf en niet het inkomen van de ondernemer op zich zelf» uitgangspunt is voor deze regeling, slechts de sterkere bedrijven worden geholpen en zwakkere zullen moeten verdwijnen. De leden van de C.P.N.-fractie zeiden, dat het hier gaat om het bestaan van een aantal zwakke en kleine bedrijven, die in de stadsvernieuwingswijken proberen het hoofd boven water te houden. De stadsvernieuwing betekent voor deze bedrijven een extra achteruitgang in het inkomen. Deze leden blijven van mening dat deze bedrijven recht op hulp hebben. Welke is de mening van de huidige bewindsman hierover?

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren na de nadere commentaren bij de hoorzittingen nog meer overtuigd van de noodzaak van een spoedige beschikbaarheid van de in het wetsontwerp genoemde instrumenten. Zij waren onder de indruk gekomen van het beroep dat de VNG op de Kamer deed om met name het voorkeursrecht dat in het voorstel een nadere uitwerking vindt zo spoedig mogelijk toepasbaar te maken. Deze leden benadrukten dat zij daarnaast de uitbreiding van onteigeningsgronden in deze wet onontbeerlijk achtten voor een goed verloop van het stadsvernieuwingsproces.

Zij hadden met genoegen kennis genomen van de interpretatie van het begrip dreigend verval in de memorie van antwoord, waardoor binnen redelijke grenzen ook het voorkomen van ongewenste ontwikkelingen mogelijk is.

Zij waren voornamelijk niet overtuigd door de bezwaren tegen automatische verlenging, aangezien belangstellenden toch de mogelijkheid hebben om bezwaar aan te tekenen. Gezien de problematiek in de grote steden achtten zij het niet waarschijnlijk, dat in vijf jaar met name voor de buurten gebouwd tussen de wereldoorlogen, reeds een oplossing gevonden kan worden.

Deze leden deelden de kritiek welke door de VNG en de gemeente 's-Gravenhage geuit is tegen de aankoopplicht bij aanschrijving tot verbetering. Juist hier waar de subsidieregeling kostendekkend is, meenden zij dat deze extra rem om te gaan aanschrijven op gemeenten niet gerechtvaardigd is.

De leden van de C.D.A.-fractie achtten een leefmilieuverordening, als een instrument om verval te weren en te keren, een nuttige zaak, maar zouden na de memorie van antwoord toch nog een aantal vragen willen stellen over de concrete uitwerking van de gedachte in het wetsontwerp.

Allereerst was bij hen twijfel gerezen over de mate van rechtszekerheid voor het individu. Wil de bewindsman nader motiveren, waarom hier geen beroep op de beslissing van gedeputeerde staten is ingesteld, terwijl een beroep wel is toegekend bij een aanwijzing voor een vernieuwingsgebied?

De vraag was voorts opgekomen of een leefmilieuverordening niet aan een bepaalde maximale tijd moet worden gebonden, bij voorbeeld vier jaar, met de verplichting de verordening te laten opvolgen door een (nieuw) bestemmingsplan. De mogelijkheid van een eenmalige verlenging van beperkte duur zou kunnen worden overwogen. De memorie van antwoord, blz. 75, geeft zelf reeds de argumentatie om binnen een redelijke termijn dit «noodverband» te vervangen door de meer normale regeling van een bestemmingsplan, waar ze zegt, dat het niet waarschijnlijk is, dat naast een bestemmingsplan een leefmilieuverordening nodig is.

De leden, behorende tot de V.V.D.-fractie, hadden in het voorlopig verslag ernstige bedenkingen geuit tegen de regeling in het wetsontwerp van de leefmilieuverordening. Zij hadden daarbij gewezen op de beperkte beroepsmogelijkheden.

Zij achtten het beroep van de Regering op de in het wetsontwerp neergelegde regeling van de inspraak om de beperking van beroepsmogelijkheden te rechtvaardigen niet juist. Een regeling van de inspraak bij wet is weliswaar toe te juichen (overigens mits zulks niet leidt tot verstarring van de levende praktijk), de V.V.D.-leden waren echter van mening, dat inspraak één zaak is en beroep een andere.

Nogmaals zouden de leden van de P.P.R.-fractie willen pleiten voor uitbreiding van de gronden tot weigering van de sloopvergunning met die gevallen, waar het karakteristieke panden betreft. De door de bewindslieden gehanteerde argumentatie om hieraan niet tegemoet te komen achtten zij onvoldoende. Immers de bevoegdheid het slopen te weigeren wordt in handen van burgemeester en wethouders gesteld, die op gemeentelijk niveau zeer wel het belang van stadsvernieuwing moeten kunnen afwegen.

De leden van de P.P.R.-fractie zeiden te blijven betreuren, dat in het wetsontwerp voor de verhuurder geen verplichting wordt opgenomen om met de huurder ter zake van de woningverbetering tot een overeenkomst te komen. De rechtspositie van de huurder verdient versterking. Wil de bewindsman deze afwijzing heroverwegen?

De leden van de C.P.N.-fractie waren het met betrekking tot de huurprijsbevrozing in de oude wijken niet eens met de bewindslieden, dat deze bevrozing geen problemen voor de bewoners oplost. Reeds meermalen is vastgesteld dat huurverhoging in elk geval geen verbetering van onderhoud in zich houdt, vooral niet wanneer bekend is dat stadsvernieuwing in een wijk aan de orde is. Naar de mening van deze leden zullen de verhuurders nog jaarlijks extra huur blijven opstrijken zonder dat zij geld in het onderhoud steken, «want de woningen worden dan toch binnenkort verbeterd of gesloopt». De bewoners draaien dan bij verbetering op voor het achterstallige onderhoud.

De leden van de C.P.N.-fractie waren echter van mening dat met huurbevrozing in de oude wijken reeds een belangrijke tegemoetkoming wordt gedaan aan het ongemak dat bewoners ondervinden van de stadsvernieuwing. Zij hebben last van rotzooi, verval, dichtgespijkerde panden, braakliggende stukken grond en teruglopende voorzieningen. Op zijn minst zou in het «puntensysteem» voor het vaststellen van de jaarlijkse huurverhoging het aantal aftrekpunten bij veroudering voor woningen in stadsvernieuwingswijken moeten worden uitgebreid. Welke is de mening van de huidige bewindsman over deze materie?

De V.V.D.-leden hadden er met teleurstelling kennis van genomen, dat hun opmerkingen in het voorlopig verslag inzake de gedoogplicht voor huurders en verbeterplicht voor eigenaren door de Regering voor kennisgeving waren aangenomen. De memorie van antwoord geeft geen nadere motivering voor de feitelijke aantasting, respectievelijk tijdelijke schorsing van be-

staande rechtsbetrekkingen tussen huurder en verhuurder krachtens overeenkomst, Burgerlijk Wetboek en Huurwet. Voor wat betreft de aanschrijving tot ingrijpende verbetering wordt in de memorie van antwoord geen nadere informatie gegeven inzake de rechtsbescherming van eigenaren, noch inzake de naar de mening van deze leden noodzakelijke verplichte overheidssteun bij aanschrijving tot ingrijpende verbetering.

Zij vroegen zich af of er naast middelen als onteigening en voorkeursrecht geen andere middelen moesten komen om het probleem van het versnipperde particuliere eigendom aan te pakken.

Deze leden sloten zich aan bij de door velen geuite wens om het juridische en organisatorische instrumentarium los te koppelen van het financiële regime. Zij betoogden dat niet alleen gemeenten die geen gebruik zullen kunnen maken van een saldoregeling, toch behoefte kunnen hebben aan het in het wetsontwerp geboden instrumentarium, maar dat bovendien door een ont koppeling als gevraagd een bijdrage wordt geleverd aan een uniforme voor het gehele land geldende regeling.

Over stadsvernieuwingscorporaties, waaromtrent het eindrapport van de Werkgroep Bundeling Particuliere Acties Stadsvernieuwing (BUPAS-rapport) handelt, gedrukt onder nr. 8, hadden de leden der P.v.d.A.-fractie zich in hun bijdrage aan het voorlopig verslag reeds positief uitgelaten. Nu deze corporaties bovendien ook een beheerstaak kunnen vervullen, zoals deze leden wensten, is hun standpunt nog positiever geworden.

Deze leden meenden dat stadsvernieuwingscorporaties een gedemocratiseerde, niet-commerciële, projectgewijze aanpak mogelijk maken, waarbij geen der betrokken belanghebbenden een machtspositie zou vervullen. Zo zou een dam opgeworpen kunnen worden tegen projectontwikkelaars. Het beheer naar de bewoners toe zou ook veilig gesteld kunnen worden.

Daarbij meenden deze leden dat hier ook interessante mogelijkheden liggen voor nieuwe eigendomsverhoudingen, waarbij alle rechthebbenden bij voorbeeld hun eigendom kunnen inbrengen en daarvoor in ruil aandelen in het totaal krijgen. Zo zou de duurzame gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor een buurt gestalte kunnen krijgen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vernamen graag tijdig voor de plenaire behandeling de opvatting van de Minister over het BUPAS-rapport, mede gezien de reacties van de NWR en de VNG.

Het BUPAS-rapport is voor deze leden zeer teleurstellend. Het rapport is een puur theoretisch verhaal, dat door zijn privaatrechtelijke benadering geen enkele waarborg biedt voor een behoorlijke democratische controle. Deze leden wensten onverkort gehandhaafd te zien dat de uiteindelijke beslissingen in de stadsvernieuwing onder verantwoordelijkheid van democratisch gecontroleerde organen plaatsvinden.

Zij meenden dat de raad de verantwoordelijkheid heeft dat alle betrokkenen behoorlijke invloed kunnen uitoefenen zonder dat er machtsposities zijn van bij voorbeeld economisch sterkeren. Vooralsnog gaven zij dan ook de voorkeur aan een organisatie in projectgewijze gemeentelijke groepen welke onder de vigeur van artikel 61 Gemeentewet in het leven geroepen kunnen worden. Zij meenden dat de landelijke overheid hier een verantwoordelijkheid moet nemen door richtlijnen te geven voor het instellen van deze commissies.

Kan de bewindsman meedelen of oprichtings- en opheffingsvoorschriften voor stadsvernieuwingscorporaties analoog zijn aan die voor de toegelaten instellingen (zoals geregeld in de Woningwet)? Zo niet, wat zijn dan de voorschriften voor oprichting en opheffing van deze corporaties?

De leden, behorende tot de V.V.D.-fractie, waren in het voorlopig verslag niet ingegaan op het verwachte functioneren van het instituut van de stadsvernieuwingscorporatie. De opmerkingen over de voorgestelde stadsvernieuwingscorporaties van de zijde van met name de NWR gaven hen aanlei-

ding alsnog uiting te geven aan hun twijfel over de vraag of dergelijke instituten realiter zullen kunnen functioneren – samengesteld als de stadsvernieuwingscorporatie zal zijn uit vaak conflicterende belangengroepen. Zij wezen op voorbeelden als Rotterdam en Leeuwarden waar in de praktijk andere organisatievormen zijn gegroeid die goed blijken te voldoen.

De leden van de fractie van D'66 waren tot de conclusie gekomen dat de werkwijze van de door een aantal bewonersorganisaties opgerichte stadsvernieuwingscorporatie (SVK) te Leeuwarden beschouwd moet worden als een goede vorm van stadsvernieuwing van onderop. Ernstig moet worden overwogen deze opzet van stadsvernieuwingscorporatie meer algemeen te gaan toepassen, ook al wijkt dit wellicht af van de aanbevelingen van het BUPAS-rapport. Kan de bewindsman bevestigen dat de huidige (aangepaste) redactie van artikel 61 e.v. van het wetsontwerp dit niet uitsluit?

Ook de leden van de P.P.R.-fractie vernamen graag het oordeel van de bewindsman over de weerbaarheid van de voorgestelde organisatie, waarbij de stadsvernieuwingscorporatie gezien wordt als overkoepelend bondelingsorgaan van de diverse belangengroepen die zich op hun beurt in een verenigingsvorm hebben georganiseerd. Hoewel genoemde leden begrip kunnen opbrengen voor het feit, dat een ingewikkeld proces als stadsvernieuwing niet te veel verstoringen door actuele c.q. spontane initiatieven verdraagt, meenden zij zelf toch enige vraagtekens te moeten plaatsen bij de strakke organisatievorm, die de werkgroep voorstaat. Zij waren van oordeel dat betrokkenen bij het stadsvernieuwingsproces niet al te zeer – door hun stringente eisen ten aanzien van hun organisatievorm op te leggen – afgeschrikt moeten worden van deelneming aan dit proces.

Gezien de belangrijke zaken die bij algemene maatregel van bestuur geregeld worden, wensten de P.v.d.A.-leden nogmaals te benadrukken, dat zij een regeling voor een melding van de algemene maatregelen van bestuur bij de Kamer noodzakelijk achten. Deze leden wilden ook hier pleiten voor een regeling analoog aan de SIR-procedure, ex artikel 59 Woningwet.

De leden van de P.v.d.A.-fractie pleitten ervoor, dat de adviezen van gedeputeerde staten openbaar worden gemaakt. Zij meenden dat een regeling daarvoor in de wet wenselijk is, gezien de politieke verantwoordelijkheid van de betreffende colleges.

De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden, gezien het grote belang van op grond van de voorgestelde wet genomen beslissingen, dat overwegingen en relevante gegevens die aan een beslissing op grond van deze wet genomen ten grondslag liggen openbaar dienen te worden gemaakt.

Ten slotte zeiden deze leden dat overwogen moet worden de adviezen van CCSV, RPC en PSC openbaar te kunnen maken, zoals de Minister-President ook als mogelijkheid heeft genoemd bij de behandeling van de regeling ten aanzien van openheid en openbaarheid van bestuur.

ARTIKELEN

Artikel 1

Is in het tweede lid, onder b, niet een nadere omschrijving van het begrip verbeteren gewenst, zo vroegen de leden der P.v.d.A.-fractie, gezien het geringe houvast dat de Woningwet ter zake biedt.

Artikel 8

Mede naar aanleiding van het commentaar van de Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn achtten de leden van de fractie van D'66 nadere be-

palingen met betrekking tot de inspraak van de bevolking wenselijk. Bij wet moet voorgeschreven worden dat de gemeenten een verordening maken voor inspraak en participatie in de beleidsvoorbereidende en uitvoeringsfase. De wet of een algemene maatregel van bestuur dient daarbij aanwijzingen te geven over de inhoud van dergelijke verordeningen. Hierbij zou met name aangegeven behoren te worden: het recht van initiatief voor de bevolking voor het starten van een planprocedure; het recht op informatie; het recht voor de bevolking binnen een bepaald budget zelf deskundigen bijstand te vragen; het recht op administratieve dienstverlening; de regeling van het overleg, waarbij ieders inbreng veilig wordt gesteld; alsmede de noodzaak van sociaal onderzoek. De kosten hieraan verbonden moeten hierbij als planvoorbereidingskosten in aanmerking komen. Is de Regering bereid een dergelijke aanvulling van de voorgestelde bepalingen aan te brengen?

Artikel 12

Het leek de P.v.d.A.-leden niet verstandig in het derde lid geen uitputtende opsomming te geven. Zij gaven er de voorkeur aan om hier hetzij alle elementen, hetzij geen enkel te noemen.

Artikel 16

De leden van de fractie van D'66 vroegen of de Regering kan bevestigen dat een wijziging in doelstellingen van het structuurplan een beroepsgrond vormt voor AROB-beroep.

Artikel 29

Ondanks het feit dat de leefmilieuverordening inclusief eventuele sloopverboden gepubliceerd wordt, meenden de P.v.d.A.-leden dat het voor verkrijgers van panden zinvol zou zijn deze bepaling in het kadaster op te nemen.

Artikel 31

De leden van de fractie van de V.V.D. merkten ten aanzien van het antwoord van de Regering op hun opmerkingen bij artikel 31 in het voorlopig verslag op, dat dit antwoord hen in hoge mate heeft bevreed. Immers op hun opmerking dat zij het bepaalde in artikel 31 onfatsoenlijk vonden, reageerde de Regering met de mededeling dat zij het onfatsoenlijk vindt als een houder van een sloop- en bouwvergunning wél sloopt en niet bouwt.

Deze leden deelden de mening van de Regering dat het van onfatsoen getuigt, indien een bouwvergunninghouder te kwader trouw na sloop niet herbouwt. Zij achtten het evenwel niet juist om eigen onfatsoenlijk gedrag te motiveren met een beroep op ander onfatsoen. De overheid behoort zich en in haar bestuur en in haar wetgeving behoorlijk te gedragen en tegen onfatsoenlijk gedrag van burgers op te treden binnen de haar in de wetgeving gegeven bevoegdheden.

De aan het woord zijnde leden hielden staande dat in ons rechtsstelsel geen plaats is voor boetebedingen bij het op grond van publiekrechtelijke bevoegdheden aan burgers op te leggen verplichtingen. De niet-nakoming van dergelijke verplichtingen behoort haar sanctie te vinden in een door de strafrechter uit te voeren strafbepaling.

Deze leden ontkenen dat de door de Regering in haar memorie van antwoord bedoelde bepaling in de Ontgrondingenwet een precedent zou opleveren voor de in artikel 31 van het ontwerp van wet opgenomen regeling. Artikel 7 van de Ontgrondingenwet heeft betrekking op schade die de vergunningverlener zou kunnen lijden door niet-nakoming door de vergunninghouder van verplichtingen die hij op zich heeft genomen. Dergelijke ver-

plichtingen betreffen de staat waarin te ontgronden percelen of andere percelen na de ontgronding moeten worden gebracht, de betaling van kosten van uitvoering en onderhoud van bepaalde werken, de betaling van grond- en andere lasten. Het gaat er blijkbaar onder meer om dat de vergunningverlener, bij in gebreke blijven van de vergunninghouder, zelf de nodige voorzieningen zal treffen voor rekening van de vergunninghouder. In een dergelijke situatie past de figuur van een bankgarantie zeer wel.

De aan het woord zijnde leden meenden ten aanzien van artikel 31 ten slotte dat toepassen van een ultimum remedium – zoals de Regering artikel 58, eerste lid, onder a, kwalificeert – in gevallen van kwade trouw (onfatsoen) alleszins gerechtvaardigd kan zijn, doch dat náást een bepaling als de genoemde (artikel 58) en in plaats van artikel 31 opnemng van een strafbepaling zeker denkbaar ware.

Artikel 32

Is de suggestie van de VNG niet zinvol, ook gezien de frequentie van faillissementen in de bouw, om de bankgarantie te beëindigen indien 4/5 van de bouw voltooid is?

Hoe hoog zijn de extra kosten, genoemd in de memorie van antwoord, in verhouding tot de totale bouwsom, bij voorbeeld bij een bouwwerk van f 100 000 (P.v.d.A.)?

Artikel 42

De leden van de fractie van de V.V.D. vroegen zich af in welk stadium bezwaarden afschrift zullen hebben gekregen van hetgeen omtrent hun bezwaren is beslist. Noch artikel 40, noch artikel 41 rept over een dergelijke kennisgeving aan bezwaarden. Deze leden meenden dan ook dat wijziging alsnog van artikel 42 in de rede blijft liggen.

Artikel 43

Ten aanzien van het verbeteringsplan meenden de leden van de P.v.d.A.-fractie dat bekrachtiging door de Minister in ieder geval achterwege kan blijven indien er geen aanzienlijke overschrijding plaatsvindt ten opzichte van de principetoezegging.

Artikel 49

De leden van de fractie van D'66 vroegen of de Regering het niet gewenst acht om in het wetsontwerp expliciet op te nemen recht op vergoeding van door bewoners zelf aangebrachte verbeteringen, die bij uitvoering van het officiële verbeteringsplan verloren gaan.

Artikel 68

Uit de opmerkingen, hierboven gemaakt bij artikel 8, blijkt dat de leden van de fractie van D'66 op het standpunt blijven staan dat tot een bepaalde, door een budget aangegeven, grens de bewonersgroepen vrij behoren te zijn op eigen initiatief adviseurs in te schakelen. De kosten hiervan dienen dan ook bij de saldoregeling in aanmerking te komen.

Onder het voorbehoud dat de Regering tijdig voor de openbare behandeling bovenstaande vragen en opmerkingen zal hebben beantwoord, acht de commissie de beraadslaging over het wetsontwerp voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Scholten

De griffier van de commissie,
Van der Knoop